

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І.МЕЧНИКОВА
Кафедра теорії та практики перекладу

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

_____ Майя НІКОЛАЄВА

_____ 08. _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Лінгвокультура та переклад

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 035 Філологія

Спеціалізації:

035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша –
англійська

035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша –
німецька

035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша –
французька

035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська

Освітньо-професійна програми:

Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька

Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька

Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська

ОНУ

2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Лінгвокультура та переклад». – Одеса: ОНУ, 2023. – 13 с.

Розробник: Матузкова Олена Прокопівна, д.філол.н, професор, професор кафедри теорії та практики перекладу

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та практики перекладу.

Протокол №1 від «28» 08 2023 р.

Завідувач кафедри

(Ірина РАЄВСЬКА)

(підпис)

Погоджено із гарантом ОПП «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська» _____ (Олена КАРПЕНКО)

(підпис)

Погоджено із гарантом ОПП «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька» _____ (Наталя ГОЛУБЕНКО)

(підпис)

Погоджено із гарантом ОПП «Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська» _____ (Людмила ГРИНЬКО)

(підпис)

Погоджено із гарантом ОПП «Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька» _____ (Маріанна КНЯЗЯН)

(підпис)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету РГФ

Протокол №1 від «29» серпня 2023 р.

Голова НМК

(Олена ГРИГОРОВИЧ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри теорії та практики перекладу

Протокол № __ від. “__” _____ 202__ р.

Завідувач кафедри

(Ірина РАЄВСЬКА)

(підпис)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри теорії та практики перекладу

Протокол № __ від. “__” _____ 202__ р.

Завідувач кафедри

(Ірина РАЄВСЬКА)

(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Очна форма навчання	Заочна форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 3/3 годин – 90/90 змістових модулів – 1/1	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	Вибіркова	
	Спеціальність: 035 Філологія		
	Спеціалізація: 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька 035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька	Рік підготовки:	
		2-й	2-й
		Семестр	
		3-й	3-й
	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Лекції	
		Практичні, семінарські	
		30	14
Самостійна робота			
60		76	
Форма підсумкового контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Лінгвокультура та переклад» є ознайомлення магістрантів з основними положеннями сучасного перекладознавства, лінгвокультурології в її когнітивно-дискурсивній парадигмі.

Завдання: викладення теоретико-методологічних засад сучасної лінгвокультурології та перекладознавства; аналіз ключової категорії «лінгвокультура»; поглиблення, узагальнення та систематизація теоретичних знань та практичних навичок щодо лінгвокультурологічних проблем перекладу; порівняльний аналіз англійської та української лінгвокультур на різних рівнях; опис складових лінгвокультурної компетенції сучасного філолога та шляхів їх формування.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів таких компетентностей:

а) інтегральної: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог;

б) загальних:

ЗК06. Здатність спілкуватися іноземною мовою;

ЗК08. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;

в) спеціальних:

СК06. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань;

СК08. Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.

Програмні результати навчання (ПР):

ПР 02. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами;

ПР 10. Збирати й систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів (залежно від обраної спеціалізації).

У результаті вивчення даної навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

У результаті вивчення даного освітнього компонента здобувач вищої освіти повинен

знати: теоретичні засади сучасної лінгвокультурології та перекладознавства; спеціальну термінологію в галузі лінгвокультурології та

перекладознавства та вільно нею користуватися, складові лінгвокультурної компетенції сучасного філолога та шляхи їх формування;

вміти: на основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища соціокультурного життя, проявляти чутливість до впливу культури та свідомості на мову певної культури, пов'язувати лінгвокультурні проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності; ефективно спілкуватися і взаємодіяти в міжнародному соціокультурному просторі, зокрема й науковому; презентувати результати власних оригінальних наукових досліджень державною та іноземною мовами в усній та писемній формі (з використанням інформаційних і комунікаційних технологій); проводити лінгвокультурний та перекладацький аналіз різножанрових текстів (оригіналів і перекладів) відповідно до сучасних вимог, використовувати різні засоби мови для досягнення запланованого прагматичного результату; будувати та ефективно реалізовувати стратегії лінгвокультурного та перекладацького самовдосконалення впродовж життя.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1: Лінгвокультурологія у філологічному просторі ХХІ ст. Перекладознавство як складова теорії міжкультурної комунікації.

Тема 1. Лінгвокультурологія у мовознавстві ХХІ століття: цілі, завдання, методологія та терміносистема.

Тема 2. Ключові поняття лінгвокультурології: мова, культура, ідентичність. Лінгвокультура як спряжиння мови, культури та свідомості етносу.

Тема 3. Ідентичність як міждисциплінарна лінгвокультурологічна категорія: актуальність дослідження, визначення, типологія.

Тема 4. Теоретико-методологічні засади сучасного перекладознавства. Переклад як міжкультурна комунікація.

Тема 5. Лінгвокультура та переклад: шляхи перетину. Проблема перекладу лінгвокультурно-маркованих елементів в текстах різних жанрів.

Тема 6. Лінгвокультурна компетенція філолога. Основні складові лінгвокультурної компетенції філолога, її універсальність та спектр застосування.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Очна форма				Заочна форма			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		л	п	ср		л	п	ср
1	2	3	4	6	7	8	9	11
Змістовий модуль I. Лінгвокультурологія у філологічному просторі XXI ст. Перекладознавство як складова теорії міжкультурної комунікації.								
Тема 1. Лінгвокультурологія у мовознавстві XXI століття: цілі, завдання, методологія та терміносистема	16		2	14	16		2	14
Тема 2. Ключеві поняття лінгвокультурології: мова, культура, ідентичність. Лінгвокультура як спряжиння мови, культури та свідомості етносу	14		4	10	14		2	12
Тема 3. Ідентичність як міждисциплінарна лінгвокультурологічна категорія: актуальність дослідження, визначення, типологія	14		8	6	14		2	12
Тема 4. Теоретико-методологічні засади сучасного перекладознавства. Переклад як міжкультурна комунікація	16		4	12	16			16
Тема 5. Лінгвокультура та переклад: шляхи перетину. Проблема перекладу лінгвокультурно-маркованих елементів в текстах різних жанрів.	16		8	8	16		4	12
Тема 6.	14		4	10	14		4	10

Лінгвокультурна компетенція філолога. Основні складові лінгвокультурної компетенції філолога, її універсальність та спектр застосування.								
Усього годин	90		30	60	90		14	76

5. Теми семінарських занять.

Семінарські заняття навчальним планом не передбачені.

6. Теми практичних занять.

№ з/п	Назва теми / Види завдань	Кількість годин (очна форма/заочнаформа)
1	Тема 1. Лінгвокультурологія у мовознавстві ХХІ століття: цілі, завдання, методологія та терміносистема	2/2
2	Тема 2. Мова, культура, ідентичність як ключові поняття лінгвокультурології. Лінгвокультура як зв'язок мови, культури та свідомості етносу. Участь у дискусії, обговорення проблемних питань, обговорення доповідей та презентацій.	4/2
3	Тема 3. Лінгвокультурологічна категорія ідентичності: міждисциплінарна природа, актуальність дослідження, визначення, типологія. Участь у дискусії, обговорення проблемних питань, обговорення доповідей та презентацій.	8/2
4	Тема 4. Переклад як міжкультурна комунікація. Теоретико-методологічні засади сучасного перекладознавства в контексті міжкультурної комунікації. Виконання перекладів текстів з маркованими компонентами. Обговорення проблемних питань.	4/-
5	Тема 5. Стратегії вирішення проблеми передачі лінгвокультурно маркованих елементів при перекладі. Виконання перекладів текстів з маркованими компонентами. Обговорення проблемних питань.	8/4
6	Тема 6. Розвиток та застосування лінгвокультурних компетенцій філолога. Участь у дискусії, обговорення проблемних питань, обговорення доповідей та презентацій.	4/4
	РАЗОМ	30/14

7. Теми лабораторних занять.

Лабораторні заняття навчальним планом не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми / Види завдань	Кількість годин (очна форма навчання/заочна форма навчання)
1	Тема 1. Основи міжкультурної комунікації: прямі та непрямі культурні конфлікти, недостатність/надмірність культур, етноцентризм/релятивізм. Підготувати усну доповідь, дати визначення та навести приклади.	14/14
2	Тема 2. Лінгвокультура та переклад: що таке лінгвокультура, соціокультурна конотація; навести приклади. Підготувати усну доповідь або презентацію (PowerPoint презентацію або презентацію з використанням ІКТ Google Slides / Canva) «Що вивчає лінгвокультурологія?».	10/12
3	Тема 3. Які дві основні вимоги до професійної компетенції перекладача? Підготувати усну доповідь або презентацію (PowerPoint презентацію або презентацію з використанням ІКТ Google Slides / Canva); підтвердити прикладами (переклад слів "політика", "політик", "іноземний"; розбіжності культурних уявлень про частини доби, пору року; слова, що позначають час прийняття їжі тощо).	6/12
4	Тема 4. Які культури називають колективістськими? Який тип сім'ї переважає у таких культурах? У яких країнах поширений такий тип культури? Відображення у мові та перекладі. Підготувати усну доповідь за окресленими питаннями.	12/16
5	Тема 5. Які культури називаються індивідуалістськими? Який тип сім'ї переважає у цих культурах? Які країни належать до таких культур? Відображення у мові та перекладі. Підготувати усну доповідь за окресленими питаннями.	8/12
6	Тема 6. Що потрібно знати перекладачеві про переклад слів individualist, self – confident, self – assurance, невпевнений, individual, самовпевнений, aggressive, self-esteem? Підготувати усну доповідь або презентацію (PowerPoint презентацію або презентацію з використанням ІКТ Google Slides / Canva) «Індивідуалістські та колективістські культури в аспекті перекладу». Здійснити переклад безособових та негативних конструкцій.	10/10
	РАЗОМ	60/76

9. Методи навчання

Словесні: розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, аналіз конкретних ситуацій.

Наочні: презентація результатів власних досліджень.

Практичні: перекладний (лексико-перекладний, граматико-перекладний), самостійні завдання (підготовка усних доповідей, презентацій).

10. Форми контролю і методи оцінювання

Методи поточного контролю: усне опитування, оцінювання участі в дискусії, виконання самостійних завдань.

Критерії та шкала оцінювання

За системою ОНУ імені І.І.Мечникова	Оцінка ECTS	За національною шкалою	Визначення
90–100	A	зараховано	Здобувач вищої освіти повно та ґрунтовно засвоїв всі теми робочої програми з навчальної дисципліни, вмiє вiльно та самостiйно викласти змiст всiх питань програми навчальної дисциплiни, розумiє її значення для своєї професiйної пiдготовки, повнiстю виконав усi завдання з кожної теми поточного контролю.
85–89	B		Здобувач вищої освіти недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв окремі теми робочої програми навчальної дисципліни. Вміє самостійно викласти зміст основних питань програми навчальної дисципліни, виконав завдання з кожної теми поточного контролю в цілому.
75–84	C		Здобувач вищої освіти недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв деякі теми робочої програми, не вмiє самостiйно викласти змiст деяких питань програми навчальної дисциплiни. Окремi завдання з кожної теми поточного контролю виконав не в повному обсязi.
70–74	D		Здобувач вищої освіти засвоїв лише окремі теми робочої програми. Не вмiє вiльно i самостiйно викласти змiст основних питань навчальної дисциплiни, не виконав окремi завдання поточного контролю з кожної теми.
60–69	E		Здобувач вищої освіти засвоїв лише окремі теми робочої програми. Не вмiє достатньо самостiйно викласти змiст бiльшостi питань програми навчальної дисциплiни. Виконав лише окремi завдання з кожної теми поточного контролю в цілому.
35–59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання	Здобувач вищої освіти не засвоїв бiльшостi тем робочої програми, не вмiє викласти змiст бiльшостi основних питань з навчальної дисциплiни. Не виконав бiльшостi завдань з кожної теми, поточного контролю.
0–34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Здобувач вищої освіти не засвоїв програму навчальної дисципліни, не вмiє викласти змiст жодної теми навчальної дисциплiни, не виконав завдань поточного контролю.

11. Питання для поточного контролю

- 1.Лінгвокультурологія у мовознавстві ХХІ століття: методологія та терміносистема.
2. Лінгвокультура як ключове поняття лінгвокультурології.
3. Ідентичність як міждисциплінарна лінгвокультурологічна категорія.
4. Культурна та лінгвокультурна ідентичності.
5. Лінгвокультура та переклад у сучасному парадигмальному просторі.
6. Складові та шляхи формування лінгвокультурної компетенції філолога.
7. Які існують види культурних конфліктів у МКК? Наведіть приклади.
8. Як казки відображають стереотипні образи чоловіка та жінки?
9. Як різне ставлення до багатства проявляється у казках?
10. Яка основна причина міжособистісних та міжнаціональних конфліктів?
11. Що вивчає лінгвокультурологія?
12. Дайте визначення лінгвокультури. Наведіть приклади.
13. Дайте визначення лінгвокультурного коду.
14. Які 3 обов'язкові вміння, що входять до професійної компетентності перекладача. Наведіть приклади.
15. Які особливості перекладу лінгвокультури «жалість», «жаліти»?
16. Які особливості перекладу лінгвокультури «образ», образити»?
17. Що ви дізналися про етноцентризм та культурний релятивізм?
18. Що таке лінгвокультура? Наведіть приклади.
19. Перерахуйте види ЛКК. Наведіть приклади.
20. Дайте визначення соціокультурній конотації. Наведіть приклади.
21. Окресліть особливості перекладу слів «хам, хамство, хамити».
22. Окресліть особливості перекладу слів «туга, тужити».
23. Актуальність вивчення ідентичності.
24. Ідентичність: проблематика визначення.
25. Міждисциплінарні підходи до визначення ідентичності.
26. Структура ідентичності.
27. Проблематика класифікації ідентичності.
28. Класифікація ідентичності: сучасний підхід.
29. Культура та ідентичність: культурна ідентичність.
30. Мова, культура, ідентичність: лінгвокультурна ідентичність.

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

У ході поточного контролю студент може отримати максимальну оцінку (100 балів) за кожну тему змістового модуля. Загальна оцінка з навчальної дисципліни – це є середнє арифметичне суми балів за поточний контроль. Здобувач вищої освіти одержує підсумкову оцінку, якщо за результатами поточного контролю він набрів за кожну тему 60 і більше балів.

Якщо за результатами поточного контролю студент набрав менше 60 балів, або якщо він набрав 60 і більше балів, проте хоче поліпшити свій підсумковий результат, він повинен виконати підсумкове завдання (див. Питання для підсумкового контролю) і з урахуванням його результатів одержати відповідну кількість залікових балів із дисципліни.

Поточний контроль						Загальна оцінка
Змістовний модуль №1						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	
100	100	100	100	100	100	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту та диференційного заліку	для заліку
90-100	A	Відмінно	
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Навчально-методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Лінгвокультура та переклад». Одеса : ОНУ, 2023. 13 с.
2. Силабус навчальної дисципліни «Лінгвокультура та переклад».

14. Рекомендована література

Основна

1. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація : навчальний посібник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2012. 284 с. Режим доступу : <https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file>
2. Матузкова О.П. Лінгвокультура та переклад. Монографія. Одеса, Видавець Букаєв, 2022. 226 с. https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/rgf/theory_practice_translate/monografii/monohrafiia_linhvokultura_ta_pereklad.pdf

3. Матузкова О. П. Лінгвокультура як синергія мови, культури та свідомості. *Записки з українського мовознавства*. Зб.наук.праць : Одеса : «ПолиПринт». 2020. Вип.27. С. 160-172.
4. Матузкова О. П., Діброва І. В. Харчовий код культури у фразеології англійської, української та грецької мов. *Записки з романо-германської філології*. 2019. Вип. 2. 215 С. 189-208. Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/zrgf_2019_2_20. Google Академия. IndexCopernicus, РИНЦ

Додаткова

1. Марчишина А. А. Гендерна ідентичність в англomовному постмодерністському дискурсі : соціокультурний та лінгвопоетичний аспекти (на матеріалі наукових, публіцистичних та художніх текстів) : монографія. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2018. 452 с
2. Longman Dictionary of English Language and Culture. 2022. Режим доступу: <https://archive.org/details/longmandictionariawlunse>
3. Tomalin B, Stempleski S. Cultural awareness. OUP, 2016. 160 p.
<https://books.google.co.ls/books?id=sPGdBgAAQBAJ&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Професійна платформа «Перекладачі в Дії». Режим доступу: <https://litcentr.in.ua/index/0-51>
2. Proz.com. Інтернет-спільнота та робочий простір для професіоналів, що працюють з мовами. Режим доступу: <https://www.proz.com/>
3. CW Lab. Платформа он-лайн освіти для перекладачів. Режим доступу: <https://cw-elab.com/en/>